

Polyommatus (Agrodiaetus) humedasa (Lepidoptera: Lycaenidae) niet beperkt tot het Cognedal in Noord-West-Italië

Johannes Slot

Abstract. *Polyommatus humedasa* (Lepidoptera: Lycaenidae) not restricted to the Cogne valley in North-West Italy

Polyommatus (Agrodiaetus) humedasa (Toso & Balletto, 1976) was considered to be an endemic species in the region around Pondel in the Cogne valley, a side valley of the famous Aosta valley in North-West Italy. Recent observations have shown that some populations exist in dry habitats north of the Dora Baltea river, in the vicinity of St.-Nicolas. However, these populations are threatened severely by regular mowing of the flowery road sides and by intensive manuring.

Résumé. *Polyommatus humedasa* (Lepidoptera: Lycaenidae) n'est pas restreint à la vallée de la Cogne en Italie nord-ouest

Polyommatus (Agrodiaetus) humedasa (Toso & Balletto, 1976) a été considéré comme une espèce endémique de la région autour de Pondel dans la vallée de la Cogne, une vallée perpendiculaire à la fameuse vallée d'Aoste en Italie nord-ouest. Des observations récentes ont démontré que quelques populations existent aussi dans des biotopes secs au nord de la rivière Dora Baltea, dans les environs de St.-Nicolas. Néanmoins, ces populations sont très sévèrement menacées par le fauchage régulier des bordures de routes fleuries et par le fumage intensif.

Key words: *Polyommatus humedasa* – Faunistics – Italy.

Slot, J.: J. F. Kennedylaan 126, NL-3931 XM Woudenberg.

Polyommatus (Agrodiaetus) humedasa (Toso & Balletto, 1976) staat bekend als een endemische soort, die alleen rondvliegt te Pondel in het Cognedal, een zijdal van de Aostavallei in Noord-West-Italië (Teobaldelli 1979: 103, Brakman 1985: 149). Het Cognedal, dat grenst aan het Nationale Park "Gran Paradiso", ligt ten zuiden van de rivier Dora Baltea. *P. humedasa* is pas laat ontdekt en sindsdien is de vindplaats te Pondel (900 m) door veel enthousiaste lepidopterologen bezocht, die soms onnodig veel vlinders wegvingen voor hun collecties. Natuurbeschermers stellen dan ook terecht dat het vangen tot een minimum moet worden beperkt en plaatsten daartoe informatieborden ter ondersteuning van hun verzoek.

Bij deze *Agrodiaetus* is bij beide geslachten de bovenzijde bruin gekleurd en mist de onderzijde het bekende "damon-streepje". Daarnaast bezitten de vrouwtjes 1 tot 3 minuscule oranje vlekjes in de anaalhoek op de bovenzijde van de achtervleugel. Volgens Teobaldelli (1979) zijn de mannetjes tamelijk vliegglustig en hebben ze een voorkeur voor *Sedum*-bloemen. De vrouwtjes zijn minder actief en daardoor moeilijk te vinden. Als waardplant wordt *Onobrychis vicifolia* en ook wel *O. montana* (Esparcetteklaver) genoemd (Schweizerische Bund für Naturschutz 1979: 389). De vlinders deponeren de eitjes op de bloemen waarvan de rupsen later eten (Tolman 1999: 132). De soort overwintert als kleine rups. Na de overwintering bezoeken mieren de rupsjes. De vliegtijd van de enige generatie begint half juli en duurt tot einde augustus.

Fig. 1.– *Polyommatus (Agrodiaetus) humedasa* (Toso & Balletto, 1976), Italië, Aosta-vallei, Pondel, 900 m, 29.vii.1991; fig. 2.– Biotoop van *P. humedasa* nabij Avisa, 27.viii.2006; fig. 3.– Biotoop van *P. humedasa* nabij Caillod, 21.viii.1998 (foto's J. Slot).

Volgens de Schweizerische Bund für Naturschutz (1987: 389) is *P. humedasa* geen Zwitserse soort, maar toch wordt het voorkomen in Zwitserland niet helemaal uitgesloten. Vorbrodt (1930) vermeldde een zekere "*Agrodiaetus admetus ripperti* B." uit Ticino. Jammer genoeg beeldde hij de soort niet af en evenmin gaf hij een gedetailleerde beschrijving. Thans wordt die soort *P. (A.) rippartii* (Freyer, 1830) genoemd. Ze is kleiner dan *P. (A.) humedasa* en bezit een duidelijke witte "damon-streep" op de onderkant van de achtervleugels. De meest nabijgelegen populaties bevinden zich in Zuid-Oost-Frankrijk (Alpes-de-Haute-Provence, Hautes-Alpes, Alpes-Maritimes) en er zijn tevens enkele zeer lokale populaties bekend uit de Maritieme Alpen in Noord-West-Italië (Val Susa) (Tolman 1999: 132).

P. (A.) admetus (Esper, 1785) lijkt uiterlijk weliswaar meer op *P. (A.) humedasa*, o.a. door het ontbreken van de witte "damon-streep" en de grootte van het imago, maar de meest nabije populaties bevinden zich in Kroatië en het is dus wel erg onwaarschijnlijk dat Vorbrodt een dier van deze soort voor zich had.

Recente waarnemingen in het Italiaanse St.-Nicolas tonen aan dat het leefgebied van *P. humedasa* inderdaad niet beperkt blijft tot Pondel in het Cognedal. Ten noorden van de Dora Baltea in de Walliser Alpen liggen in de

omgeving van St.-Nicolas (1200 m) droge biotopen, die uitermate geschikt lijken als leefgebied van *P. humedasmae*, mede door het verspreid voorkomen van de voedselplant.

De volgende waarnemingen ondersteunen dit:

- Avise (800 m) ten zuid-westen van St.-Nicolas, 1 augustus 1985, M. Faquaet.
- Evian (1000 m) ten zuiden van St.-Nicolas, 1991, M. Faquaet.
- Ville-sur-Sarre (1200 m) ten noorden van St.-Nicolas, ca. 1993, J. Spruit.
- Zelf trof ik ca. 10 ex. van deze lycaenide aan ten noord-westen van St.-Nicolas tussen de buurtschappen Caillod en Ravoise op 11 augustus 1994 (1200 m). Bij volgende bezoeken, o.a. in augustus 2006, vond ik *P. humedasmae* helaas niet terug, hetgeen mogelijk te wijten is aan recreatiedruk (zoals uitlaatplaats voor honden) en het regelmatig maaien van de hooilanden.
- Avise, op 15 augustus 2006 trof ik een exemplaar aan op de plaats waar M. Faquaet de soort in 1985 waarnam (Faquaet 1987: 104).

Genoemde waarnemingen geven aan dat het voorkomen van *P. humedasmae* niet beperkt is tot Pondel in het Cognedal. Anderzijds valt het te betwijfelen of *P. humedasmae* zich rond St.-Nicolas kan handhaven of uitbreiden gezien het zeer intensieve maaibeleid dat de laatste jaren wordt gevoerd. Het staat te vrezen dat het zeer kort maaien van de bloemrijke wegbermen de vlinders van veel nectarbloemen berooft. Daarnaast valt het op dat op sommige plaatsen meer en meer stalbemesting plaats vindt, hetgeen de vlinders ook niet ten goede komt. Om een voorbeeld te geven, biotopen waar het destijds krioelde van de sprinkhanen (Vens) zijn nu, na bemesting in de zomer, steriel en vrijwel alle sprinkhanen zijn er verdwenen.

Bibliografie

- Faquaet, M. 1987. De Aosta-vallei: een paradijs voor lepidopterologen (Lepidoptera) (vervolg). — *Phegea* 15(2): 91–107.
- Schweizerische Bund für Naturschutz, 1987. *Tagfalter und ihre Lebensräume*. — Basel, Band 1, ixi, 1–516.
- Teobaldelli, A. 1979. Lépidoptères capturés en Val d'Aoste. — *Alexanor* 11: 98–104, 145–152.
- Tolman, T. 1999. De nieuwe vlindergids. — Tirion Natuur, Baarn, 320 pp.
- Vorbrodt, C. 1930. Tessiner und Misoxer Schmetterlinge. I. "Macrolepidoptera". — *Mitteilungen der Schweizerischen Gesellschaft* 14(6): 201–393, pls. 8–9.
-